

ПРЕМА РОМАНУ ГОРАНА МАРКОВИЋА

БЕОГРАДСКИ ТРИО

ТЕАТАР „АНТОН ПОДБЕВШЕК“ НОВО МЕСТО И
ЦАНКАРЈЕВ ДОМ ЉУБЉАНА (СЛОВЕНИЈА)

УТОРАК, 27. МАЈ

BASED ON THE NOVEL BY GORAN MARKOVIĆ

THE BELGRADE TRIO

ANTON PODBEVŠEK THEATRE NOVO MESTO AND
CANKARJEV DOM LJUBLJANA (SLOVENIA)

THUESDAY, 27TH MAY

Фото: Барбара Чеферин

Режија и драматизација: МАТЈАЖ БЕРГЕР
Превод: УРБАН ВОВК
Костимографија: ПЕТЕР МОВРИН, МЕТОД ЧРЕШНАР
Сценографија: СИМОН ЖИЖЕК, МАТЈАЖ БЕРГЕР
Кореографија: ГРЕГОР ЛУШТЕК
Визуелни изглед: БОШТЈАН ПУЦЕЉ, ГАШПЕР БРЕЗОВАР
Музика: ДУО САЈЛЕНС
Стручни консултант: др АЛЕШ ГАБРИЧ
Језичка консултанткиња: БАРБАРА РОГЕЉ
Креативни дизајн: ЕВА МЛИНАР

Direction and dramatization: MATJAŽ BERGER
Translation: URBAN VOVK
Costume design: PETER MOVRIN and METOD ČREŠNAR
Set design: SIMON ŽIŽEK and MATJAŽ BERGER
Stage movement: GREGOR LUŠTEK
Visuals: BOŠTJAN PUCELJ and GAŠPER BREZOVAR
Music: DUO SILENCE
Consultant: ALEŠ GABRIČ, PhD
Language consultant: BARBARA ROGELJ
Creative design: EVA MLINAR

Улоге

Cast

ГАЈА ФИЛАЧ	GAJA FILAČ
ЛУКА БОКШАН	LUKA BOKŠAN
ГРЕГОР ЧУШИН	GREGOR ČUŠIN
ИНТИ ШРАЈ	INTI ŠRAJ
ГРЕГОР ПОДРИЧНИК	GREGOR PODRIČNIK
ТИНА РЕСМАН	TINA RESMAN
ПРИМОЖ ПЕТКОВШЕК	PRIMOŽ PETKOVŠEK
МАРИО ДРАГОЈЕВИЋ	MARIO DRAGOJEVIĆ
ЈАНА МЕНГЕР	JANA MENDER
ГАЛ ОБЛАК	GAL OBLAK
СВИТ СТЕФАНИЈА	SVIT STEFANIJA
ЈУРЕ ЖАВБИ	JURE ŽAVBI
Глас: ГОРАН МАРКОВИЋ, ЈАНЕЗ ЛОТРИЧ	Voice: GORAN MARKOVIĆ, JANEZ LOTRIČ

Представа траје 2 сата и 10 минута

The play is 2 hours and 10 minutes long

ПИСАЦ

Голи оток, који је наравно важан за целу причу, заправо је у роману само декор, док је у центру пажње мелодрама. Мелодрама дира људе у осећања. И ја ухватим себе како заплачем када гледам мелодраму. И нема разлога да се човек тога стиди.

(...) Док су нацистички логори и совјетски гулази радили темељито на физичком уништењу људи, на Голом отоку је главна метода била преваспитавање, односно да се уз методе присиле људима покушају променити душе. У таквом „преваспитавању“ кључну улогу није имала полиција, већ сами кажњеници између себе.

Затвореници су имали задатак да преваспитавају своје колеге по три основа: да злостављају друге кажњенике, да издају или да допуне досије са разним именима потенцијалних нових информбироваца, те да на крају потпишу да ће, када изађу са Голог отока, радити за Удбу.

ГОРАН МАРКОВИЋ (БЕОГРАД, 1946)

Један од најзначајнијих српских филмских и позоришних редитеља, сценариста и писца.

Након основног образовања, студирао је на престижној Прашкој академији (ФАМУ), где је и магистрирао. Припада генерацији југословенских режисера која је образована у Прагу и која је обележила кинематографију бивше Југославије.

Током каријере, Марковић је режирао више од 50 документарних филмова, 11 играних целовечерњих филмова и написао шест позоришних драма, од којих је три сам режирао. Његова филмска дела често се баве савременим друштвеним темама, приказаним кроз призму хумора, ироније и критичког промишљања. Међу његовим најпознатијим филмовима налазе се *Специјално васпитавање* (1977), *Национална класа* (1979), *Мајстори, мајстори* (1980), *Вариола вера* (1982), *Тишо и ја* (1992), *Кордон* (2002), *Турнеја* (2008).

Горан Марковић је вишеструко награђиван аутор. Добитник је више од тридесет признања у земљи и иностранству, укључујући

Фото: Ђоштина Ступић

и једну од најважнијих домаћих награда – Стеријину награду, коју је добио за текст савремене драме, за дело *Турнеја*, 1997. Ова драма, као и истоимени филм, доживела је велики успех и у позоришту и на филмским фестивалима.

За филм *Кордон* добио је Гран при на фестивалу у Монреалу, док је за *Турнеју* награђен и као најбољи редитељ на истом фестивалу. Осим тога, добитник је и награде „Живојин Жика Павловић“ за изузетан допринос регионалној филмској уметности.

Аутор је неколико прозних књига: *Чешка школа не постоји*, *Тишо и ја*, *Година дана*, *Мале шајне*, *Три приче о самоубицама*.

РЕДИТЕЉ И ДРАМАТИЗАТОР

Београдски шприц српског филмског ствараоца, студента прашке генерације југословенских филмских режисера и ангажованог интелектуалца Горана Марковића, представља жанровски тешко одредив књижевни предлог, који почиње ауторовом напоменом да се ради о некој врсти архивске грађе која га је на његовим путовањима пратила више од двадесет пет година.

Роман описује поступање тадашњих власти у бившој заједничкој држави, концентрациони логор на Голом отоку, дехуманизацију која га је пратила и механизме тоталитарних система. У томе је Марковић, уз архивску грађу, коју чине записници, извештаји, дипломатска преписка и званичне белешке, исечци из једног дневника, као и бројни документи и неповезана сведочења у вези са одређеним догађајима, саставио причу која увуче читаоца.

МАТЈАЗ БЕРГЕР (НОВО МЕСТО, СЛОВЕНИЈА, 1964)

Словеначки драматург, редитељ и сценограф. Образовао се на Академији за позориште, радио, филм и телевизију (АГРФТ) у Љубљани, где је дипломирао драматургију 1989, а годину дана касније и режију.

Његова каријера обухвата рад и у позоришту и на филму. Као драматург и редитељ, Бергер је био запослен у Словенском мла-

Фото: Ђоштина Ступић

динском гледалишчу (СМГ) од 1998. до 2006, где је од 2003. до 2006. био програмски директор. Након тога, постао је директор Театра „Антон Подбевшек“ у Новом Месту, позоришта које је под његовим вођством постало препознатљиво по иновативним и ангажованим продукцијама.

Неке од представа које је режирао: *Краљ Лир* (2010, Словенско младинско гледалишче, Театар „Антон Подбевшек“), *Плес на киши* (2012, Театар „Антон Подбевшек“, Местно гледалишче љубљанско), *Књија о цунџи* (2012, Театар „Антон Подбевшек“), *Марина Абрамовић или како сам изубио љуби до Анђелине* (2014, Театар „Антон Подбевшек“, СНГ Драма Љубљана), *Тако је говорио Заратустра* (2016, Театар „Антон Подбевшек“), *Левиџан – пример Вишомил Зујан* (2022, Театар „Антон Подбевшек“, Цанкарјев дом), *Београдски шрио* (2024, Театар „Антон Подбевшек“, Цанкарјев дом).

Добитник је Борштникове награде за 2009. годину за ауторски извођачки дискурс за представу *Поршреш једне даме* (Хенри Џејмс), у копродукцији Театра „Антон Подбевшек“ (Ново Место) и Teatri di Vita (Болоња).

Награду Међународног олимпијског комитета за уметничка достизнућа на тему олимпизма добио је 2014.

КРИТИКА

Након представа *И век ће процрвенети*. *Случај Коцбек* (2021) и *Левиџан*. *Случај Вишомил Зујан* (2022), *Београдски шрио* је трећа документарно оријентисана представа у режији Матјажа Бергера у последње три године. Дело великог српског филмског ствараоца Горана Марковића Бергер је сам адаптирао и режирао. По речима аутора текста, *Београдски шрио* је нека врста архивског материјала, састављеног од записника, извештаја, дипломатске преписке и званичних бележака, дневничких исечака и бројних докумената – од полицијских, војних и метеоролошких извештаја, преко венчаних листова и возних карата, до шифрованих шпијунских порука и бројних неповезаних сведочења о догађајима који су, како се наводи, аутора Марковића пратили више од 25 година, а на које је редитељ Бергер наводно наишао случајно. Све остало је историја – или представа.

Реч је о драматуршки и адаптацијски захтевном делу, где на сцени пратимо бројне ликове који на почетку делују као да су део акционог романа са стварним именима, међутим, пред нама се све више открива комплексна прича као мешавина уметности, политике и живота. Жанровски амбивалентна текстура као да се пред очима гледалаца формира током двочасовне представе, чији се садржај склапа попут слагалице – док радња тече као судоку, који се рашомонски надограђује.

(...) Иако је реч о позоришној адаптацији, структура сценске поставке прилично је филозофска, као да следи одређене унутрашње премисе које постају видљиве тек у згушњавању радње и брзом току догађаја, што се одражава и у промишљеној кореографији (Грегор Луштек). Глумачки и интерпретативно истичу се Гаја Филач (у улози Вере, учитељице српскохрватског језика) и Лука Бокшан (у улози Лоренса Џорџа Дарела, ноторног писца и културног аташеа кога је Уједињено Краљевство послало у Београд као шпијуна).

Између њих ниче забрањена љубав, прожета снажним дијалогима. Прва структурална линија догађаја укључује Лоренсову жену Ив, чије мисли упознајемо путем писама мајци (Тина Ресман), и Вериног мужа Бору Танкосића, пуковника Југословенске армије, који остаје привржен Совјетском Савезу и кога емотивно набијено, али стоички дисциплиновано игра Свит Стефанија. Бора бива послат на Голи оток, а његова жена, јер одбија да га се одрекне, интернирана је на Свети Гргур.

Трећу линију чини „црвени телефон“ између шефа британске обавештајне службе у Београду (Грегор Чушин) и његовог надређеног у Лондону (Грегор Подричник), која чини увертуру у београдску причу. Четврту линију представља друштвено-социјални и лично-исповедни контекст: неумољива управница женског логора на Светом Гргуру (Инти Шрај), бунтовна логорашица, иначе новинарска приправница листа *Борба* (Јана Менгер), управник Голог отока и операције Мрамор (Марио Драгојевић), извршилац наређења, бивши усташа (Примож Петковшек), те двојица удбаша, чланова политбироа бивше Југославије (Гал Облак, Јуре Жавби).

Редитељу је, упркос почетној фрагментарној структури у којој су ликови неповезано улазили и излазили са сцене, успело да прецизно дозира изражајну осовину. Кључно за разумевање биле су фотографије са именима стварних особа (Јосип Броз Тито, Александар Ранковић, Коча Поповић...) на три екрана, чиме је створена изузетна документарно-визуелна слика (Боштјан Пуцел, Гашпер Брезовар), уз промишљену сценографију обе стране обавештајне службе Уједињеног Краљевства (лево Лондон, десно Београд), „позоришну писту“ која је служила за садржинско-поетске акценте и за акције удбаша (сценографија Симон Жижек, Матјаж Бергер), уз костимографију (Петер Моврин, Метод Чрешнар) и музику (Дуо Сајленс), чиме је створено документарно-сценско ремек дело.

Оно дозвољава читање између редова (текста), као и попуњавање празнина међу односима (на сцени). Главни изазов доку-

ментаризма овде је обрнуто сразмеран владајућем тренду документарног позоришта: није реч о томе како уз помоћ devising техника доћи до снажног става, већ како низ већ литераризованих докумената усидрити у времену и простору те их, уз снажан глумачки ансамбл, учинити опипљивим и читљивим и за оне који не читају.

Андреја Копач (*Delo*, 14. јун 2024)

Антиљубавна прича о крају човечности

У брошури која прати нову представу Театра „Антон Подбевшек“ Ново Место – драматизацију романа српског редитеља, сценаристе и писца Горана Марковића *Београдски шрио* – можемо прочитати да је аутор (испрва) био изненађен предлогом инсценације и да је посумњао у „драмски, односно позоришни потенцијал“ текста. И на неки начин био је у праву: обиман роман састављен је од фрагментарних дневничких записа, званичних докумената, писама и сведочења, које уоквирује интимнија прича о љубавном троуглу у којем су учествовали енглески романописац Лоренс Дарел као културни аташе Уједињеног Краљевства, његова учитељица српскохрватског језика Вера Танкосић и њен муж, пуковник Југословенске армије Бора Танкосић. Текст би, тако, на позоришној сцени лако могао склизнути у монотонију или драматуршку стагнацију, али истоимена представа то успешно избегава, пре свега усмереним и функционалним драматизовањем, као и живописним променама тонова које се крећу од строго документарних, преко готово акцијских, до мелодрамских.

Редитељ и аутор драматизације Матјаж Бергер поставља текст на сцену у камерном маниру, уз благе мизансценске, али симболичне интервенције у простору (кореографија Грегор Луштек), који више покрећу пројекције стварних (историјских) личности – од Елизабете Друге до низа југословенских функционера – него живих, опипљивих глумаца на сцени. Готово празна сцена, опремљена само столицама, надограђује се бочним (канцеларијским) амбијентима МИБ и амбасаде, као и пистом извученом према публици, која уз минималне промене и само три каме-на постаје злокобни – и пре свега неукротиви – затвор. Рупе на

писти претварају се у просторе за бескрајну људску тортуру и живљевање (сценографија Симон Жижек и Матјаж Бергер). У средишту израза ове представе свакако је текст који је – без обзира на потенцијалну (само)фиктивност – готово филмски епски: антиљубавна прича у времену и простору бруталне поделе на стаљинисте и „прихватљиве“ остатке људи осветљава мрачне стране бивше заједничке државе и њеног уређења, као и тако сентиментално опевани Кварнер, где су током логорских година на Голом отоку, усред летње сезоне, обале Раба знале избаци-ти и покоји леш затвореника. Визуелна димензија, предвођена костимским решењима, почива на огољеној аутентичности епохе (костимографија Петер Моврин и Метод Чрешнар), док се сценско збивање делимично приближава савремености захваљујући актуелнијем, снажно интонираном музичком слоју (Дуо Сајленс), који нијансира расположења изреченог текста.

А тог изреченог има заиста много: редитељска драматизација уводи чак дванаест ликова, који се испрва могу учинити сувишним, али се током збивања развијају у пунокрвне, заокружене и неопходне актере овог драмског света. Језички слој креће се од словеначког преко српскохрватског до ћутања, унутар којег је нарочито интригантан лик Боре Танкосића: Свит Стефанија га углавном интерпретира кроз суптилне мимике које откривају сломљеност, али никада покорност. То још више долази до изражаја у односу и контрасту са дијекцијом Лоренса Дарела (Лука Бокшан), која стално одјекује као узвишени литерарни цитат, чиме се неизбежно откривају и дубоки јазови између привилегованих и оних који то више нису – и њиховог права (или слободе) на говор. Сличан расцеп позиција видљив је и код женских ликова: док Дарелова жена Ива – захваљујући вишеслојној, благо циничној интерпретацији Тине Ресман – упркос улози запостављене супруге, постаје изразито експлозиван лик, она пати због усамљености у туђини, док се логорашице суочавају са безнађем пуког преживљавања у немогућој свакодневици у коју су, заправо, доспеле због мушкараца: Вера Танкосић (Гаја Филач) због мужа, млада новинарка (Јана Менгер) због друголгаша који није поднео одбијање за излазак. Инсценација *Београдског шприја* такође разоткрива и претходне друштвене поретке и очајну раслојеност коју симболично представљају и канцеларије МИБ и британске амбасаде (Грегор Подричник и Грегор Чушин), који уз по-

руке необавезно (и духовито) додају и поздраве и рецепте својих жена. Екипа репресивних органа (Марио Драгојевић, Јуре Жавби, Гал Облак, Инти Шрај), заједно са кажњенима који купују своју слободу (Примож Петковшек), поставља пејзаж стрепње, стања вечне приправности, али и разуздане окрутности једног времена. Од савремености то време удаљава и употреба микрофона тако да изговорено делује готово као радиофонски документ епохе – а у интерпретативном смислу, тај потез открива и разлике у вештини глумачког израза. Крај, са Верином готово невероватном, али снажно метафоричном смрћу, не означава само крај двоструке интимне везе, већ пре свега пропаст човечности: док једног раздиру ајкуле, други доживљава нервни слом током саслушања, трећи бежи у постстаљинистичко уточиште далеко од матичне државе – а систем и даље несметано функционише и непрестано кажњава све нове неподобне мислиоце. Још више од тога, у очи упада оштра оскудица друштвене и међуљудске емпатије, сензибилности и припадности, што се чини као најактуелнији коментар нашег времена и простора. *Београдски шприо*, који заокружује и снимаك аутора романа, свакако је амбициозан и пажљиво осмишљен документарно-фиктивни сценски пројекат, који озбиљним, и поштовањем прожетим приступом обрађеном материјалу, омогућава живо и комплексно позоришно искуство.

Каја Новосел (sigledal.org, 10. јун 2024)

WRITER

GORAN MARKOVIĆ (BELGRADE, 1946)

Goran Marković is one of the most prominent Serbian film and theater directors, screenwriters, and authors. After completing his primary education, he studied at the prestigious Film and TV School of the Academy of Performing Arts in Prague (FAMU), where he also earned his master's degree. He belongs to the generation of Yugoslav directors who were educated in Prague and significantly influenced Yugoslavia's cinematography.

Throughout his career, Marković has directed more than 50 documentary films, 11 feature-length films, and written six theater plays, three of

which he directed himself. His films often cover contemporary social issues, presented through the lens of humor, irony, and critical reflection. Among his most well-known films are *Special Education* (1977), *National Class Category Up to 785 ccm* (1979), *All That Jack's* (1980), *Variola Vera* (1982), *Tito and Me* (1992), *The Cordon* (2002), and *The Tour* (2008).

Goran Marković is an awarded artist, having received more than thirty honors both domestically and internationally. Among these is one of the most prestigious national awards – the Sterija Award, which he received in 1997 for the text of his contemporary drama *The Tour*. This play, like the film of the same name, achieved great success both in the theater and at film festivals.

For *The Cordon*, he received the Grand Prix at the Montreal Film Festival, and for *The Tour*, he was awarded Best Director at the same festival. Additionally, he received the “Živojin Žika Pavlović” Award for exceptional contribution to regional cinematographic art.

He is also the author of several prose books, including *There Is No Czech School*, *Tito and Me*, *One Year*, *Little Secrets*, and *Three Stories About Suicides*.

DIRECTOR

MATJAŽ BERGER (NOVO MESTO, SLOVENIA, 1964)

Slovenian playwright, director, and set designer. He was educated at the Academy for Theatre, Radio, Film and Television (AGRFT) in Ljubljana, where he graduated in dramaturgy in 1989 and in directing a year later.

His career spans both theater and film. As a playwright and director, Berger was employed at the Slovene Youth Theatre from 1998 to 2006, where he served as program director from 2003 to 2006. After that, he became the director of the Anton Podbevšek Theatre in Novo Mesto, a theater that, under his leadership, became known for its innovative and socially engaged productions.

Some of the plays he directed include: *King Lear* (2010, Slovene Youth Theatre, Anton Podbevšek Theatre), *Dancing in the Rain* (2012, Anton Podbevšek Theatre, Ljubljana City Theatre), *The Jungle Book* (2012, Anton Podbevšek Theatre), *Marina Abramović or How I Lost the Road to*

Antigone (2014, Anton Podbevšek Theatre, SNT Drama Ljubljana), *Thus Spoke Zarathustra* (2016, Anton Podbevšek Theatre), *Levitán – The Vitomil Zupan Case* (2022, Anton Podbevšek Theatre, Cankarjev dom), and *The Belgrade Trio* (2024, Anton Podbevšek Theatre, Cankarjev dom).

He received the Borštnik Award in 2009 for his original performative discourse in the play *Portrait of a Lady* (based on the work by Henry James), a co-production of the Anton Podbevšek Theatre (Novo Mesto) and Teatri di Vita (Bologna).

In 2014, he was awarded the International Olympic Committee's prize for artistic achievement on the theme of Olympism.

REVIEWS

After the plays *And the Century Will Blush*, *The Kocbek Case* (2021) and *Levitán*, *The Vitomil Zupan Case* (2022), *The Belgrade Trio* is the third documentary-oriented performance directed by Matjaž Berger in the past three years. Berger himself adapted and directed the work of the renowned Serbian filmmaker Goran Marković. According to the author, *The Belgrade Trio* is a kind of archival material, composed of minutes, reports, diplomatic correspondence and official notes, diary fragments, and numerous documents – from police, military, and meteorological reports, to marriage certificates and train tickets, to encrypted spy messages and many disconnected testimonies about events that, as stated, followed Marković for over 25 years, and which director Berger supposedly came across by chance. The rest is history – or theatre.

This is a dramaturgically and adaptationally demanding work, where numerous characters appear on stage who initially seem to be part of an action novel with real names. However, a complex story gradually unfolds before us, blending art, politics, and life. The genre-ambivalent texture seems to form before the audience's eyes during the two-hour performance, with the content piecing together like a puzzle, while the plot flows like a Sudoku, enriched in a Rashomon-like fashion.

(...) Although it is a theatrical adaptation, the structure of the stage production is quite philosophical, as if it follows certain internal premises that only become visible in the densification of the plot and the rapid flow of events, which is also reflected in the thoughtful choreography (Gregor

Luštek). In terms of acting and interpretation, standout performances include Gaja Filač (as Vera, a teacher of Serbo-Croatian language) and Luka Bokšan (as Lawrence George Durrell, the notorious writer and cultural attaché sent by the United Kingdom to Belgrade as a spy).

A forbidden love blossoms between them, filled with intense dialogue. The first structural storyline involves Lawrence's wife, Eve, whose thoughts we come to know through letters to her mother (Tina Resman), and Vera's husband, Bora Tankosić, a colonel in the Yugoslav army who remains loyal to the Soviet Union and is portrayed with emotionally charged yet stoically disciplined acting by Swit Stefania. Bora is sent to Goli Otok (the notorious political prison island), and his wife, for refusing to renounce him, is interned on Sveti Grgur.

The third narrative thread involves the "red telephone" between the head of British intelligence in Belgrade (Gregor Čušin) and his superior in London (Gregor Podričnik), which serves as a prelude to the Belgrade storyline. The fourth line represents the socio-political and personally confessional context: the relentless female camp commander on Sveti Grgur (Inti Šraj), a rebellious female prisoner who is also a trainee journalist for the newspaper Borba (Jana Menger), the commander of Goli Otok and head of Operation Marble (Mario Dragojević), an executioner of orders and former Ustaša (Primož Petkovšek), along with two members of UDBA (the Yugoslav secret police) and the political bureau members of the former Yugoslavia (Gal Oblak, Jure Žavbi).

Despite the initially fragmented structure in which characters entered and exited the stage seemingly unconnected, the director managed to carefully balance the expressive axis. Essential for understanding were photographs with the names of real historical figures (Josip Broz Tito, Aleksandar Ranković, Koča Popović...) shown on three screens, creating an exceptional documentary-visual impression (Boštjan Pucelj, Gašper Brezovar), alongside a thoughtfully designed scenography representing both sides of the British intelligence service (London on the left, Belgrade on the right), and a "theatrical runway" used for both poetic-emotional highlights and UDBA operations (scenography by Simon Žižek, Matjaž Berger), with costume design (Peter Movrin, Metod Črešnar) and music (Duet Silence), all of which together created a documentary-theatrical masterpiece.

It allows for reading between the lines (of the text), as well as for filling in the gaps between relationships (on stage). The primary challenge of documentary theater here is inversely proportional to the dominant trend of devised theater: it is not about arriving at a strong stance through devising techniques, but about how to anchor a series of already-literarized documents in time and space and, with a strong acting ensemble, make them tangible and legible even for those who do not read.

Andreja Kopač (*Delo*, June 14th 2024)

AN ANTI-LOVE STORY ABOUT THE END OF HUMANITY

In the brochure accompanying the new production by Anton Podbevšek Theatre from Novo Mesto – a dramatization of the novel *The Belgrade Trio* by Serbian director, screenwriter, and writer Goran Marković – we read that the author was initially surprised by the proposal for a stage adaptation and doubted the text's "dramatic or theatrical potential." And in a way, he was right: the extensive novel is composed of fragmented diary entries, official documents, letters, and testimonies, framed by a more intimate story of a love triangle involving the British novelist Lawrence Durrell, serving as the United Kingdom's cultural attaché, his Serbo-Croatian language teacher Vera Tankosić, and her husband, Yugoslav Army Colonel Bora Tankosić. On stage, such a text could easily slip into monotony or dramaturgical stagnation. However, the play of the same name successfully avoids this, primarily through a focused and functional dramatization, as well as vivid tonal shifts ranging from strictly documentary to nearly action-driven and even melodramatic.

Director and dramatizer Matjaž Berger stages the text in a chamber-like fashion, with subtle yet symbolic spatial interventions (stage movement by Gregor Luštek), where projections of real (historical) figures – from Queen Elizabeth II to various Yugoslav officials – carry more weight than the tangible presence of actors on stage. The nearly empty stage, equipped only with chairs, is supplemented by lateral (office-like) settings representing MI6 and the embassy, as well as a runway stretching toward the audience, which, with minimal changes and just three stones, becomes a sinister – and above all, untamable – prison. The holes in the runway become spaces for endless human torture and abuse (set design by Simon Žižek and Matjaž Berger). At the heart of the performance lies the text itself which – regardless of its potentially semi-fictional nature – takes on a nearly filmic epic quality: an anti-love story set in a time and place brutally divided between Stalinists and the “acceptable” remnants of humanity, illuminating the darker aspects of the former shared state and its political system. It also touches on the sentimentally praised Kvarner coast, where, during the prison years on Goli Otok in the height of summer, the shores of Rab would occasionally wash up the corpse of a prisoner.

The visual dimension, led by the costume design, relies on the stripped-down authenticity of the era (costume design by Peter Movrin and Metod Črešnar), while the staging partly connects with the present through a more contemporary, sharply defined musical layer (Duet Silence), which adds emotional nuance to the spoken text.

And there is indeed a lot of spoken text: the directorial adaptation introduces as many as twelve characters who may initially seem superfluous, but during the performance, they evolve into fully realized, essential participants in this dramatic world. The linguistic layer moves from Slovenian to Serbo-Croatian and even to silence, within which the character of Bora Tankosić stands out particularly: Svit Stefanija mostly interprets him through subtle facial expressions that reveal his brokenness, but never submission. This contrast becomes even more apparent next to the diction of Lawrence Durrell (Luka Bokšan), whose every line resonates like an elevated literary quotation, inevitably revealing the deep chasms between the privileged and those who no longer are – and their right (or freedom) to speak. A similar divide is visible in the female characters: while Durrell’s wife Iva – thanks to Tina Resman’s nuanced, slightly cynical interpretation – becomes a distinctly explosive character

despite her role as a neglected spouse, suffering from loneliness in a foreign land, the female prisoners are faced with the despair of mere survival in a daily life made impossible by their circumstances, into which they have been thrown, essentially, because of men. Vera Tankosić (Gaja Filač) ends up there because of her husband, a young journalist (Jana Menger), because of a minor party official who couldn’t handle rejection. The staging of *The Belgrade Trio* also reveals previous social orders and a desperate stratification symbolized by the MI6 and British embassy offices (Gregor Podričnik and Gregor Čušin), who deliver their lines with casual (and humorous) asides, including greetings and recipes from their wives. The repressive apparatus ensemble (Mario Dragojević, Jure Žavbi, Gal Oblak, Inti Šraj), along with those buying their freedom (Primož Petkovšek), creates a landscape of fear, constant alertness, and rampant cruelty of a bygone era. What distances that era from our own is also the use of microphones, which makes the spoken word sound almost like a radiophonic document of the time, and in an interpretative sense, this choice highlights the differences in acting technique. The ending, with Vera’s almost unbelievable yet strongly metaphorical death, marks not only the end of a double-layered intimate relationship but, above all, the collapse of humanity: while one man is torn apart by sharks, another suffers a nervous breakdown during interrogation, and a third escapes into a post-Stalinist sanctuary far from his homeland – yet the system continues to function without hindrance, punishing ever-new dissenting thinkers. Even more striking is the sharp lack of social and interpersonal empathy, sensitivity, and a sense of belonging, making this the most current and urgent commentary on our own time and place. *The Belgrade Trio*, which closes with footage of the novel’s author, is undoubtedly an ambitious and meticulously crafted documentary-fictional stage project that, through its serious and respectful approach to the source material, enables a vivid and complex theatrical experience.

Kaja Novosel (sigledal.org, June 10th 2024)